

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ»

*(для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання
за галуззю знань 0306 – «Менеджмент і адміністрування» і напряму
підготовки 6.030601 – «Менеджмент»)*

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання за галуззю знань 0306 – «Менеджмент і адміністрування» і напряму підготовки 6.030601 – «Менеджмент») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: О. П. Колонтаєвський, І. О. Самойленко. – Х.: ХНАМГ, 2013. – 20 с.

Укладачі: О. П. Колонтаєвський, І. О. Самойленко

Рецензент: зав. кафедри менеджменту і маркетингу в міському господарстві ХНАМГ, проф., канд. екон. наук Є. М. Кайлюк

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу та узгоджена з орієнтовною структурою змісту навчальної дисципліни, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту і маркетингу в міському господарстві, протокол № 14 від 06.06.2012 р.

© О. П. Колонтаєвський, І. О. Самойленко, ХНАМГ, 2013

ЗМІСТ

	стор.
Вступ.....	4
1. Програма навчальної дисципліни.....	4
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	5
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	7
1.5. Анотації дисципліни.....	7
2. Робоча програма навчальної дисципліни.....	11
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	11
2.2. Зміст дисципліни.....	12
2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями.....	13
2.2.2. План лекційного курсу.....	14
2.2.3. План практичних (семінарських) занять.....	14
2.2.4. Індивідуальне завдання (ІНДЗ).....	15
2.3. Самостійна робота студентів.....	15
2.4. Засоби контролю та структура	16
2.5. Інформаційно-методичне забезпечення.....	19

ВСТУП

Викладання курсу «Бізнес-планування» зорієнтовано на освоєння студентами основних теоретичних положень та процедури планування розробки та впровадження різних проектів сучасного підприємства міського господарства.

Засвоєння даного курсу дає можливість майбутнім спеціалістам робити висновки щодо конкретних ситуацій планування нововведень на підприємствах міського господарства; ефективно користуватися національними законодавчими і нормативними документами, щодо планування на підприємстві; визначати доцільність впровадження нововведень. Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з літературою, довідниками та державними нормами.

Програма навчальної дисципліни «Бізнес-планування» розроблена на основі:

- ГСВОУ МОНУ «Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра за галуззю знань 0306 - «Менеджмент і адміністрування», 2007р. і напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент».

- СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра за напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент», 2007 р.

Програма навчальної дисципліни «Організація і планування ремонту основних фондів житлово-комунального господарства» ухвалена кафедрою «Менеджменту і маркетингу в міському господарстві» протокол № 14 від 14.06.2012 р. та Вченою радою факультету «Менеджменту» протокол № 10 від 26.06.2012 р

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування у майбутніх фахівців системи спеціальних знань, спрямованих на пізнання методології планування діяльності організацій і складання бізнес-планів, розробки комплексного підходу до бізнес-планування.

Основними завданнями, що будуть вирішені у процесі викладання дисципліни, є:

- вивчення теорії та практики діяльності міського (комунального) підприємства, структури бізнес-плану підприємства;
- розвиток умінь самостійно виконувати відбір показників для складання плану, оцінювати фінансово-економічний стан підприємства та розробляти оперативні плани.
- набуття навичок планування виробничої діяльності підприємства та складання бізнес-плану підприємства.

Предметом вивчення є основи планування діяльності організації.

Навчальна дисципліна «Бізнес-планування» належить до циклу обов'язкової (за вибором ХНАМГ) професійної дисципліни за галуззю знань 0306 - «Менеджмент і адміністрування» і напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент».

Таблиця 1.1 – Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки бакалавра

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
1. Економічна теорія	1. Контролінг
2. Теорія економічного аналізу	2. Інноваційний менеджмент
3. Економіка підприємства	
4. Організація праці менеджерів	
5. Основи менеджменту	
6. Економетрія	

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. «Бізнес-планування» (1,5/54)

Таблиця 1.2 – Обсяг змістовних модулів дисципліни

Найменування тем змістовних модулів	Години
1	2
Змістовний модуль 1. Основи бізнес-планування	
Тема 1. Сутність планування в ринковій економіці	4
Тема 2. Методологічні основи планової діяльності	5
Тема 3. Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств	4
Тема 4 Структура бізнес-плану	5
Всього	18

1	2
Змістовний модуль 2. Визначення основних показників бізнес-плану	
Тема 5. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги	4
Тема 6. План маркетингу	5
Тема 7. План виробництва	5
Тема 8. Організаційний план	4
Всього	18
Змістовний модуль 3. Економічна ефективність та ризики від впровадження бізнес-плану	
Тема 9. Фінансовий план	5
Тема 10. Стратегія фінансування	4
Тема 11. Аналіз потенційних ризиків	5
Тема 12. Технологія розробки різних видів бізнес-плану	4
Всього	18
Всього по модулю	54

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

(відповідно до галузевих стандартів ОКХ і засобів діагностики (ЗД): виробничі функції, типові завдання діяльності і вміння (за рівнями сформованості), якими повинні оволодіти студенти внаслідок вивчення даної дисципліни)

Таблиця 1.3 – Освітньо-кваліфікаційні вимоги до підготовки бакалаврів

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Типові завдання діяльності, в яких використовують вміння і знання	Виробничі і соціальні функції, до яких відносяться типові задачі діяльності
Бакалавр повинен вивчити: - основні теоретичні положення для складання бізнес-плану; - класифікацію бізнес-планів та видів планування на підприємстві; - види проектів та їх призначення; - перелік основних робіт по складанню бізнес-плану.	Виробнича	Проектувальна, виконавча
Бакалавр повин вміти: • проводити дослідження та відбір показників для складання бізнес-плану використовуючи розглянуті в науковій дисципліні методи; • аналізувати результати досліджень, використовувати їх для оптимізації фінансово-економічного стану підприємства; • розробляти оперативні плани організацій та підприємств; • складати бізнес-план підприємства.	Виробнича	Технологічна
Бакалавр повинен вміти використовувати нормативно-правову та технічну документацію, науково-технічну літературу та застосовувати отриманні знання на практиці.	Соціально-виробнича	Управлінська, організаційна

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1.4.1. Основна література

1. Горемыкин В.А. Бизнес-план – М., 2002. – 864с.
2. Бизнес-план. Методические материалы. / Под ред. Колесникова – М., 2002. – 256с.
3. Бизнес-планирование / Под ред. В.М. Попова – М.: Финансы и статистика, 2001.– 672с.
4. Любанова Т.П., Мясоедова Л.В., Грамотенко Т.А., Олейникова Ю.А. Бизнес-план: Учебно-методическое пособие. – М.: Книга сервис, 2003. – 96с.
5. Попов В.М. Сборник бизнес-планов: С рекомендациями и комментариями: учебно-методическое пособие / Попов В.М., Ляпунов С.И., Зверев А.А., Млодик С.Г.: под ред. д-ра экон. Наук, проф. В.М. Попова и д-ра экон. С.И. Ляпунова. – 5-е изд., пере раб. – М.: УНОРУС, 2005. – 336с.
6. Конспект лекцій з курсу «Бізнес-планування» для студентів 4 курсу денної і 5 курсу заочної форм навчання спеціальності (6.0502 01) «Менеджмент організацій». – Харків: ХНАМГ, 2007 – 137с.
7. Методичні вказівки до проведення практичних занять з курсу «Бізнес-планування» (для студентів 4 курсу денної і заочної форм навчання спеціальності «Менеджмент організацій» – 6.050200) / Укл.: Колонтаєвський О.П, Самойленко І.О. – Харків: ХНАМГ, 2008 – 22 с.

1.4.2. Додаткові джерела

1. В. Москвин “Как избежать ошибок при разработке бизнес-плана”// Корпоративный менеджмент. Электронное издание – http://www.cfin.ru/business-plan/avoid_errors.shtml
2. Коллекция бизнес-планов реальных проектов <http://www.cfin.ru/business-plan/samples/index.shtml>
3. Методические основы бизнес-планирования в акционерных обществах энергетики и электрификации Желябовский Ю. А.. <http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn07/07.shtml>
4. Содержание бизнес-плана http://www.cfin.ru/business-plan/business_planning.shtml

1.5. Анотації дисципліни

Анотація програми навчальної дисципліни

«Бізнес-планування»

Мета: формування у майбутніх фахівців системи спеціальних знань, спрямованих на пізнання методології планування діяльності підприємстві складання бізнес-планів, розробки комплексного підходу до бізнес-планування.

Основними завданнями, що будуть вирішені у процесі викладання дисципліни, є:

- вивчення теорії та практики діяльності міського (комунального) підприємства, структури бізнес-плану підприємств;
- розвиток умінь самостійно виконувати відбір показників для складання плану, оцінювати фінансово-економічний стан підприємства та розробляти оперативні плани підприємства.
- набуття навичок планування виробничої діяльності підприємства та складання бізнес-плану підприємства.

Предметом вивчення є основи планування діяльності підприємства.

Змістовний модуль 1. Основи бізнес-планування

Розглянуто теоретичні і методологічні основи дисципліни; поняття управління та планування, місце планування в системі менеджменту, форми планування і види планів, технологія планування. Показана об'єктивна необхідність планової діяльності в умовах ринкової економіки. Розглянуто організацію планування розвитку міста.

Розглянуто методологію планування, принципи та методи планування. Проведено аналіз функцій планування ділового розвитку фірми.

Визначено поняття бізнес-плану й бізнес планування та мета створення бізнес-плану. Розглянуто основні етапи розробки, особливості й обсяги бізнес-планів та основні види бізнес-планів.

Розглянуто структуру типового бізнес-плану та проаналізовано зміст розділів „Короткий опис можливостей підприємства”, „Характеристика підприємства” та „Характеристика продукції (послуг), що виробляється підприємством”.

Змістовний модуль 2. Визначення основних показників бізнес-плану

Розглянуто характеристики конкурентного середовища та аналіз сильних та слабких сторін (SWOT-аналіз) підприємств, визначення найбільш конкурентоспроможного товару.

Розглянуто типи маркетингу, визначення попиту й можливості ринку, стратегії маркетингу, ціноутворення, збуту й розподілу. Проведено аналіз конкуренції й інші зовнішніх факторів.

Розглянуто виробничу програму в підприємствах ЖКГ та розрахунок потреби в основних виробничих фондах. показано процес планування обсягу реалізації продукції та розрахунку потреби в ресурсах на виробничу програму, розрахунку потреби в персоналі та заробітній платі та потреби в додаткових інвестиціях. Проведено аналіз кошторису витрат і калькуляція собівартості.

Розглянуто обґрунтування вибору юридичної форми організації бізнесу та визначення потреби в персоналі з розподілом по категоріях, створення організаційної структури управління підприємства.

Змістовний модуль 3. Економічна ефективність та ризики від впровадження бізнес-плану

Розглянуто зміст, завдання та методи фінансового планування; прогноз звіту про доходи і видатки. Показано рух грошових коштів внаслідок фінансової діяльності підприємства та прогноз балансу активів та пасивів підприємства.

Розглянуто зміст, завдання фінансової стратегії підприємства та методи фінансової доцільності проекту.

Розглянуто загальне поняття ризику та проаналізовані види ризиків.

Проведено аналіз бізнес-планів: фінансового оздоровлення підприємства, реорганізації підприємства, інноваційного проекту та диверсифікації діяльності підприємства.

Аннотация программы учебной дисциплины

«Бизнес-планирование»

Цель: формирование у будущих специалистов системы специальных знаний, направленных на изучение методологии планирования деятельности предприятий и составления бизнес-планов, разработки комплексного подхода к бизнес-планированию

Основными заданиями, которые будут решены в процессе преподавания дисциплины, являются:

- изучения теории и практики деятельности городского (коммунального) предприятия, структуры бизнес-плана предприятия;
- развитие умения самостоятельно выполнять отбор показателей для составления плана, оценивать финансово-экономическое состояние предприятия и разрабатывать оперативные планы предприятия.
- приобретение навыков планирования производственной деятельности предприятия и составления бизнес-плана.

Предметом изучения являются основы планирования деятельности предприятия.

Содержательный модуль 1. Основы бизнес-планирование

Рассмотрены теоретические и методологические основы дисциплины; понятие управления и планирования, место планирования в системе менеджмента, формы планирования и виды планов, технология планирования. Показана объективная необходимость плановой деятельности в условиях рыночной экономики. Рассмотрена организация планирования развития города.

Рассмотрена методология, принципы и методы планирования. Проведен анализ функций планирования делового развития фирмы. Определено понятие бизнес-плана и бизнес планирования и цель создания бизнес-плана. Рассмотрено основные этапы разработки, особенности и объемы бизнес-планов и основные виды бизнес-планов.

Рассмотрена структура типового бизнес-плана и проанализировано содержание разделов „Короткое описание возможностей предприятия“, „Характеристика предприятия“ и „Характеристика продукции (услуг), производимых предприятием“.

Содержательный модуль 2. Определение основных показателей бизнес-плана

Рассмотрено характеристику конкурентной среды и анализ сильных и слабых сторон (8\УОТ-анализ) предприятий, определения наиболее

конкурентоспособного товара. Рассмотрены типы маркетинга, определения спроса и возможности рынка, стратегии маркетинга, ценообразования, сбыта и распределения. Проведен анализ конкуренции и другие внешние факторы.

Рассмотрена производственная программа в предприятиях ЖКХ и расчет потребности в основных производственных фондах. Показан процесс планирования объема реализации продукции и расчет потребности в ресурсах на производственную программу, расчет потребности в персонале и заработной плате, потребности в дополнительных инвестициях. Проведено анализ сметы расходов и калькуляция себестоимости.

Рассмотрено обоснование выбора юридической формы организации бизнеса и определения потребности в персонале с распределением по категориям, создание организационной структуры управления предприятия.

Содержательный модуль 3. Экономическая эффективность и риски от внедрения бизнес-плана

Рассмотрено содержание, задание и методы финансового планирования; прогноз отчета о доходах и расходах. Показано движение денежных средств, полученных в результате финансовой деятельности предприятия и прогноз баланса активов и пассивов предприятия.

Рассмотрено содержание, задание финансовой стратегии предприятия и методы определения финансовой целесообразности проекта. Рассмотрено общее понятие риска и проанализированы виды рисков. Проведен анализ бизнес-планов: финансового оздоровления предприятия, реорганизации предприятия, инновационного проекта и диверсификации деятельности предприятия.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

Таблиця 2.1 – Розподіл обсягу навчальної роботи студента

Призначення: підготовка	Напрям, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 1,5 Модулів – 1 Змістових модулів – 3 Загальна кількість годин – 54	Напрям: 6.030601 - «Менеджмент» Освітньо- кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Статус дисципліни – За вибором ВНЗ на МОМГ варіативне Рік підготовки: 4-й Семестр: 7-й (8-й на заочній формі) Лекції – 13 год. (6год. на заочній формі) Практичні – 4 год. на заочній формі Самостійна робота – 28 год. (44 год. на заочній формі) Вид підсумкового контролю: 7 семестр (8-й на заочній формі) – залік

Структура робочої програми навчальної дисципліни «Бізнес-планування» наведена в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Структура навчальної дисципліни «Бізнес-планування»

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Форма навчання	Семестр (и)	Години									Іспити (семестри)	Заліки (семестри)
			Всього	Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	У тому числі				
					Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні		Кон. роб	КП /КР	РГР		
напрям підготовки 6.030601 – «Менеджмент» спеціалізація МГКТС і ММТ, МОМС і МОМГ	Денна	7	54	26	13	13	-	28	-	-	20	-	7
	Заочна	8	54	10	6	4	-	44	-	-	25	-	8

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять - лекційних. Ряд питань винесено на розгляд і обговорення під час захисту РГР. Також велике значення в процесі вивчення і закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до положень Болонської декларації.

2.2. Зміст дисципліни

Модуль 1.

«Бізнес-планування»

(1,5/54)

Змістові модулі (ЗМ):

Змістовний модуль 1. Основи бізнес-планування

Тема 1. Сутність планування в ринковій економіці

Розглянуто теоретичні і методологічні основи дисципліни; поняття управління та планування, місце планування в системі менеджменту, форми планування і види планів, технологія планування. Показана об'єктивна необхідність планової діяльності в умовах ринкової економіки. Розглянуто організацію планування розвитку міста.

Тема 2. Методологічні основи планової діяльності

Розглянуто методологію планування, принципи та методи планування. Проведено аналіз функцій планування ділового розвитку фірми.

Тема 3. Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств

Визначено поняття бізнес-плану й бізнес планування та мета створення бізнес-плану. Розглянуто основні етапи розробки, особливості й обсяги бізнес-планів та основні види бізнес-планів.

Тема 4 Структура бізнес-плану

Розглянуто структуру типового бізнес-плану та проаналізовано зміст розділів „Короткий опис можливостей підприємства”, „Характеристика підприємства” та „Характеристика продукції (послуг), що виробляється підприємством”.

Змістовний модуль 2. Визначення основних показників бізнес-плану

Тема 5. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги

Розглянуто характеристику конкурентного середовища та аналіз сильних та слабких сторін (SWOT-аналіз) підприємств, визначення найбільш конкурентоспроможного товару.

Тема 6. План маркетингу

Розглянуто типи маркетингу, визначення попиту й можливості ринку, стратегії маркетингу, ціноутворення, збуту й розподілу. Проведено аналіз конкуренції й інші зовнішніх факторів.

Тема 7. План виробництва

Розглянуто виробничу програму в підприємствах ЖКГ та розрахунок потреби в основних виробничих фондах. показано процес планування обсягу реалізації продукції та розрахунку потреби в ресурсах на виробничу програму, розрахунку потреби в персоналі та заробітній платі та потреби в додаткових інвестиціях. Проведено аналіз кошторису витрат і калькуляція собівартості.

Тема 8. Організаційний план

Розглянуто обґрунтування вибору юридичної форми організації бізнесу та визначення потреби в персоналі з розподілом по категоріях, створення організаційної структури управління підприємства.

Змістовний модуль 3. Економічна ефективність та ризики від впровадження бізнес-плану

Тема 9. Фінансовий план

Розглянуто зміст, завдання та методи фінансового планування; прогноз звіту про доходи і видатки. Показано рух грошових коштів внаслідок фінансової діяльності підприємства та прогноз балансу активів та пасивів підприємства.

Тема 10. Стратегія фінансування

Розглянуто зміст, завдання фінансової стратегії підприємства та методи фінансової доцільності проекту.

Тема 11. Аналіз потенційних ризиків

Розглянуто загальне поняття ризику та проаналізовані види ризиків.

Тема 12. Технологія розробки різних видів бізнес-плану

Проведено аналіз бізнес-планів: фінансового оздоровлення підприємства, реорганізації підприємства, інноваційного проекту та диверсифікації діяльності підприємства.

2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями

Розподіл часу за модулями і змістовними модулями для денної форми навчання наведений у табл. 2.3, а для заочної форми навчання – у табл. 2.4.

Таблиця 2.3 – Розподіл часу за модулями і змістовними модулями для денної форми навчання

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього кредит/ годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1. «Бізнес-планування»	1,5/54	13	13	-	28
ЗМ 1.1 Основи бізнес-планування	0,5/18	5	5	-	9
ЗМ 1.2. Визначення основних показників бізнес-плану	0,5/18	4	5	-	9
ЗМ 1.3. Економічна ефективність та ризики від впровадження бізнес-плану	0,5/18	4	3	-	10

Таблиця 2.4 – Розподіл часу за модулями і змістовними модулями для заочної форми навчання

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього кредит/ годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1. «Бізнес-планування»	1,5/54	6	4	-	44
ЗМ 1.1 Основи бізнес-планування	0,5/18	2	0	-	16
ЗМ 1.2. Визначення основних показників бізнес-плану	0,5/18	2	2	-	14
ЗМ 1.3. Економічна ефективність та ризики від впровадження бізнес-плану	0,5/18	2	2	-	14

2.2.2. План лекційного курсу

Таблиця 2.5 – План лекційного курсу з навчальної дисципліни

Зміст	Кількість годин	
	денна	заочна
Модуль 1. «Бізнес-планування»	13	6
ЗМ 1. Основи бізнес-планування	5	2
Тема 1. Сутність планування в ринковій економіці	1	-
Тема 2. Методологічні основи планової діяльності	1	-
Тема 3. Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств	1	1
Тема 4 Структура бізнес-плану	2	1
ЗМ 1.2. Визначення основних показників бізнес-плану	4	2
Тема 5. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги	1	-
Тема 6. План маркетингу	1	1
Тема 7. План виробництва	1	1
Тема 8. Організаційний план	1	-
ЗМ 1.3. Економічна ефективність та ризики від впровадження бізнес-плану	4	2
Тема 9. Фінансовий план	1	1
Тема 10. Стратегія фінансування	1	-
Тема 11. Аналіз потенційних ризиків	1	1
Тема 12. Технологія розробки різних видів бізнес-плану	1	-

2.2.3. План практичних (семінарських) занять

Таблиця 2.6 – План практичних занять з навчальної дисципліни

Тема практичних занять	Обсяг у годинах	
	денна	заочна
1. Планування обсягів реалізації й виробництва продукції.	4	1
2. Планування потреби в матеріалах і витрат на оплату праці.	4	1
3. Планування комерційних витрат та собівартості продукції.	3	1
4. Планування прибутків і збитків.	2	1
Всього	13	4

2.2.4. Індивідуальні завдання (ІЗ)

Програмою дисципліни передбачено виконання індивідуального завдання контрольної роботи. Метою виконання роботи є закріплення теоретичних знань з дисципліни та набуття практичних навичок складання бізнес-планів.

Для виконання контрольної роботи необхідно мати знання з технології виробництва та економіки. Виконання контрольної роботи передбачає визначення виробничих та фінансово-економічних показників проекту по одному з варіантів завдання.

Студенти денної форми навчання виконують розрахункову роботу у 7-му семестрі, а заочної – у 8-му семестрі, приблизний обсяг роботи – 25-30 сторінок, плановий обсяг на розрахунково-графічну роботу – 20 годин для денної форми навчання та 25 – для заочної.

Розрахункова робота вважається зарахованою, якщо студент виконав завдання в повному обсязі та отримав відповідний результат.

Зарахована розрахункова робота є допуском для студентів денної форми навчання до заліку у 7-му семестрі та студентів заочної форми навчання у 8-му семестрі.

2.3. Самостійна робота студентів

Для опанування матеріалу дисципліни «Бізнес-планування» окрім лекційних занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі.

Основними видами самостійної роботи студента є - вивчення додаткової літератури, робота з довідковими матеріалами, підготовка до практичних занять, підготовка до проміжного й підсумкового контролю, виконання самостійного завдання, виконання (ІЗ) розрахунково-графічної роботи.

Таблиця 2.7 – Розподіл часу самостійної роботи за темами навчальної дисципліни

Зміст навчальної дисципліни (теми, підтеми)	Обсяг у годинах	
	денна	заочна
Тема 1. Сутність планування в ринковій економіці	1	2
Тема 2. Методологічні основи планової діяльності	-	2
Тема 3. Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств	1	1
Тема 4 Структура бізнес-плану	-	1
Тема 5. Характеристика конкурентного середовища та конкурентні переваги	1	1
Тема 6. План маркетингу	1	1
Тема 7. План виробництва	1	2
Тема 8. Організаційний план	-	1
Тема 9. Фінансовий план	1	2
Тема 10. Стратегія фінансування	-	2
Тема 11. Аналіз потенційних ризиків	1	2
Тема 12. Технологія розробки різних видів бізнес-плану	1	2
КР	20	25
Всього	28	44

2.4. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає оцінювання всіх форм вивчення дисципліни.

Перевірку й оцінювання знань студентів викладач проводить в наступних формах:

1. Оцінювання виконання розрахунково-графічної роботи.
2. Оцінювання засвоєння питань для самостійного вивчення.
3. Проведення проміжного контролю за допомогою тестів.
4. Проведення модульного контролю за допомогою тестів.
5. Проведення підсумкового письмового заліку.

Засоби контролю та структура залікового кредиту для студентів денної форми навчання наведені в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Засоби контролю та структура залікового кредиту для студентів денної форми навчання

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1. Основи бізнес-планування - всього	20
В тому числі:	
Тест № 1 на комп'ютері (на базі платформи Moodle) по темі 1-2	5
Тест № 2 на комп'ютері (на базі платформи Moodle) по темі 3-4	5
ЗМ 1.2. Визначення основних показників бізнес-плану- всього	20
В тому числі:	
Тест № 3 на комп'ютері (на базі платформи Moodle) по темі 5-6	5
Тест № 4 на комп'ютері (на базі платформи Moodle) по темі 7-8	5
ЗМ 1.3. Економічна ефективність та ризики від впровадження бізнес-плану - всього	20
В тому числі:	
Тест № 5 на комп'ютері (на базі платформи Moodle) по темі 9-10	5
Тест № 6 на комп'ютері (на базі платформи Moodle) по темі 11-12	5
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1	
Підсумковий тест	40
Всього за модулем 1	100

Порядок поточного оцінювання знань студентів денної форми навчання

Поточне оцінювання здійснюють під час проведення тестувань, виконання контрольної роботи та написання реферату і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

- 1) активність і результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
- 2) виконання самостійного завдання;
- 3) виконання поточного контролю;
- 4) виконання проміжного контролю.

Оцінку «відмінно» ставлять за умови відповідності виконаного завдання студентом або його усної відповіді за усіма шістьма зазначеними критеріями. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи

Оцінювання проводять за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії і методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
- 3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядають;
- 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, вирішенні завдань, проведенні розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладання матеріалу в практичних роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації і робити висновки.

Контроль виконання поставлених задач при проведенні тестування здійснюється протягом 7-го семестру. За успішне та систематичне виконання поставлених завдань протягом трьох змістових модулів студент отримує оцінку «відмінно» або по 20 % за поточний контроль. Якщо студент виконує поставлені завдання з відсутністю окремих розрахунків, які пояснюють вирішення завдання, то він отримує оцінку «добре» або по 15 та 10 % відповідно за поточний контроль. Все це враховують у відповідній сумі балів за кожний окремих змістовий модуль (табл. 2.8).

Самостійна робота студентів денної форми навчання контролюється протягом семестру. При оцінюванні практичних завдань і самостійної роботи увагу приділяють також їх якості і самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проведення поточного контролю

Поточний контроль (тестування) здійснюється та оцінюється за питаннями, які винесено на лекційні заняття та самостійну роботу. Поточний контроль проводять за допомогою тестів на комп'ютерах в системі дистанційного навчання після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал та самостійні завдання в межах кожної теми змістового модуля. За кожним змістовим модулем проводиться тест (табл. 2.8) і кожному студентові виставляється відповідна оцінка за отриманою кількістю балів. Контрольна робота містить два питання різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на завдання використовуються критерії оцінювання. Для кожного завдання розроблена шкала оцінювання, яка надається викладачем на розгляд студентів до проведення тесту.

Проведення підсумкового письмового заліку з Модулю 1

Умовою допуску до заліку є сума накопичення балів за трьома

змістовними модулями та КР, яка повинна бути не менша, ніж 51 % (за внутрішнім вузівським рейтингом або системою ESTC) або наявність позитивних оцінок з проміжного модульного контролю (за національною системою – табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Шкала перерахунку оцінок результатів навчання в різних системах оцінювання

Система оцінювання	Шкала оцінювання						
Внутрішній вузівський рейтинг, %	100-91	90-71		70-51		50-0	
Національна 4-бальна і в системі ECTS	5 <i>відмінно</i> <i>A</i>	4 <i>добре</i> <i>B, C</i>		3 <i>задовільно</i> <i>D, E</i>		2 <i>незадовільно</i> <i>FX, F</i>	
Внутрішній вузівський рейтинг у системі ECTS, %	100-91	90-81	80-71	70-61	60-51	50-26	25-0
Національна 7-бальна і в системі ECTS	<i>відмінно</i> <i>A</i>	<i>дуже добре</i> <i>B</i>	<i>добре</i> <i>C</i>	<i>задовільно</i> <i>D</i>	<i>достатньо</i> <i>E</i>	<i>незадовільно*</i> <i>FX*</i>	<i>незадовільно</i> <i>F**</i>
ECTS, % студентів	<i>A</i> <i>10</i>	<i>B</i> <i>25</i>	<i>C</i> <i>30</i>	<i>D</i> <i>25</i>	<i>E</i> <i>10</i>	<i>FX*</i>	<i>F**</i>
						<i>не враховується</i>	

* з можливістю повторного складання;

** з обов'язковим повторним курсом

Залік здійснюють у письмовій формі за контрольними запитуваннями або шляхом проходження підсумкового тесту на комп'ютері. Загальна сума балів - 51% та вище для отримання заліку (табл. 2.9).

Підсумкову оцінку з дисципліни виставляють в національній системі оцінювання результатів навчання і в системі ECTS згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів Академії в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 2.9).

Проведення підсумкового письмового заліку з Модулю 1

Залік здійснюють у письмовій формі за контрольними запитуваннями. Контрольні питань складаються з теоретичного матеріалу, за кожну правильну відповідь студент отримує оцінку відповідно до кваліфікаційних вимог до бакалаврів за напрямку підготовки 6.030601 (6.050200) - «Менеджмент».

2.5. Інформаційно-методичне забезпечення

Таблиця 2.7 – Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1. Основна література	
1. Агафонова Л. Підготовка бізнес-плану: Практикум. — К.: Знання, 2001. — 158 с.	ЗМ 1.1-1.3 Теми 1-12.
2. Бизнес-план: Зарубежный и отечественный опыт. Новая практика разработки и документации: В 2 ч. — Ч. 1 / Под общ. ред. В.М. Попова. — М.: Финансы и статистика, 1995.	ЗМ 1.1-1.3 Теми 1-12.
3. Бизнес-план. Методические материалы. / Под ред. Колесникова – М., 2002. – 256с.	ЗМ 1.1-1.3 Теми 1-12.
4. Бизнес-планирование / Под ред. В.М. Попова – М.: Финансы и статистика, 2001.- 672с.	ЗМ 1.1-1.3 Теми 1-12.
5. Бринк И.Ю., Савельева Н.А. Бизнес-план предприятия: Теория и практика. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. — 384 с.	ЗМ 1.1-1.3 Теми 1-12
6. Владимиров Л.П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учебное пособие. — М.: Дашков и К, 2004. — 400 с.	ЗМ 1.1 Теми 1-2
7. Головань СИ. Бизнес-планирование: Учебное пособие. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. — 320 с.	ЗМ 1.1-1.3 Теми 1-12
8. Горемыкин В.А. Бизнес-план – М., 2002. – 864с.	ЗМ 1.1-1.3 Теми 1-12
9. Покропивний С.Ф., Соболев С. М., Швиданенко Г.О., Шапринська Л.М. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування. — К.: КНЕУ, 2001. — 160	ЗМ 1.1-1.3 Теми 1-12
9. Финансовый бизнес-план: Учеб. пособие / Под ред. дейст. члена Акад. инвестиций РФ, д-ра экон. наук, проф. В.М. Попова. — М.: Финансы и статистика, 2004.— 480 с.	ЗМ 1.3 Теми 9-12.
2. Додаткові джерела	
1. В. Москвин “Как избежать ошибок при разработке бизнес-плана”// Корпоративный менеджмент. Электронное издание – http://www.cfin.ru/business-plan/avoid_errors.shtml	ЗМ 1.2 Тема 4.
3. Коллекция бизнес-планов реальных проектов http://www.cfin.ru/business-plan/samples/index.shtml	ЗМ 1.2-1.3 Теми 6-9.
4. Методические основы бизнес-планирования в акционерных обществах энергетики и электрификации Желябовский Ю. А.. http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn07/07.shtml	ЗМ 1.1-1.3 Теми 3, 4, 9.
5. Содержание бизнес-плана http://www.cfin.ru/business-plan/business_planning.shtml	ЗМ 1.2 Тема 4.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни **«Бізнес-планування»**
(для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання
за галуззю знань 0306 – «Менеджмент і адміністрування» і напряму підготовки
6.030601 – «Менеджмент»)

Укладачі: **КОЛОНТАЄВСЬКИЙ** Олег Петрович,
САМОЙЛЕНКО Інна Олександрівна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2012, поз. 281 Р

Підп. до друку 05.07.2012 р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60х84/16

Ум. друк. арк. 1,2

Зам. № 8791

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.